
Fenix II

De Chinese
architect
Ma Yansong
wil toekomst
en traditie
samenbrengen

‘Het moet lijken alsof het zweeft’

De Chinese superstar in de architectuur, Ma Yansong, over zijn ontwerp voor Rotterdam. „Ik zie mijn werk juist als traditioneel.”

Door **Tracy Metz**

Rotterdam heeft de primeur: het Landverhuizersmuseum op Katendrecht wordt het eerste cultuurproject in Europa van de nieuwe Chinese superstar in de architectuur, Ma Yansong. Ma (44), die ook net de opdracht heeft gekregen voor het nieuwe hoofdkantoor van Netflix in Hollywood, maakt met zijn bureau MAD in Oost én West furore met zijn golvende gebouwen waarin hij toekomst en traditie samenbrengt.

China oefent al een tijd een grote aantrekkingskracht uit op Westerse architecten, maar Ma is de eerste van zijn generatie die behalve in eigen land, over de hele wereld bouwt, van Harbin in Noord-China tot Beverly Hills, Rome en nu Rotterdam. Zijn futuristisch ogende gebouwen zijn helemaal van deze tijd - of zijn het voorbodes van een onbekende toekomst? - maar Ma's doel is om de band te herstellen tussen de snel uitdijende steden en de natuur. Vulkanen, bergen en wolken, vertaald in architectuur.

„Futuristisch? Dat is het woord dat mensen gebruiken om iets te omschrijven dat ze nooit eerder hebben gezien. Inderdaad, ik wil gebouwen maken zoals we nooit eerder hebben gezien. Maar ik zie mijn werk juist als traditioneel: ik gebruik de Chinese filosofie en verbondenheid met de natuur om iets nieuws te maken wat we moeten aanvoelen en herkennen.”

Zijn project voor Rotterdam is een... ja, wat is het eigenlijk. Eerder een sculptuur dan een gebouw. Middenin en boven op de voormalige loods Fenix II, aan de Maas, plaats hij een 24 meter hoog uitkijkpunt. Je komt er via twee vrij gevormde trappen die als een dubbele spiraal om elkaar heen draaien en elkaar af en toe kruisen voordat ze uitkomen op het plateau bovenop, met weids uitzicht over de stad en de rivier. De zijkanten van de trappen worden straks afgewerkt met spiegelende platen van roestvrijstaal, iedere plaat met een eigen golvende vorm.

Het ontwerp brengt wel een flinke technische uitdaging met zich mee, geeft hij toe. „Het moet lijken alsof het zweeft, maar er is een sterke constructie nodig om het gewicht van het staal en van de bezoekers te dragen.” De architect zelf noemt het ontwerp ‘kunst met een functie’. „De spiegeling en de vrije vormen zijn een vertaling van het water van de Maas”, zegt Ma, „en de beweeglijke vorm is ingegeven door het thema van het museum: de stromen van de immigratie. Het is een metafoor voor de reis naar de vrijheid, naar het onbekende die miljoenen mensen toen, en nu nog maken.”

Ellis Island

Vanaf Katendrecht en de Wilhelminapier verlieten miljoenen mensen de Oude Wereld vanaf 1872 op zoek naar een beter leven, in de eerste plaats via Ellis Island in New York. Het museum op Ellis Island - dat jaarlijks twee miljoen bezoekers trekt - is ook partner van het project, dat verder bestaat uit een samenwerking met het Stadsar-

Op de Fenix komt een 24 meter hoog **uitkijkpunt**, dat je kunt bereiken via twee trappen die om elkaar heen draaien en elkaar af en toe kruisen. Op de begane grond blijft ruimte voor onder meer horeca.

ARTIST IMPRESSION © MAD ARCHITECTS

chief Rotterdam, Maritiem Museum, Museum Rotterdam, Nederlands Fotomuseum en het Wereldmuseum.

Katendrecht was de oudste Chinatown van Europa - een reden om een Chinese architect te vragen volgens Wim Pijbes, directeur van de Stichting Droom en Daad die opdrachtgever is van het museum. „Dit museum ver-

Zijn project voor Rotterdam is eerder een sculptuur dan een gebouw

telt straks dat universele verhaal vanuit een Rotterdams perspectief”, zegt Pijbes. „De 60.000 Hugenoten van toen waren niet zo heel anders dan de Syriërs van nu.” Een grote groep vrijwilligers is nu bezig de talloze passagierslijsten van de Holland-Amerika Lijn digitaal toegankelijk te maken.

Het Landverhuizersmuseum moet

in 2023 opengaan, dan is het een eeuw geleden dat Fenix II - toen de grootste loods ter wereld - openging. Fenix I is door Mei Architecten in woningen getransformeerd, en won dit jaar de Rotterdamse Architectuurprijs, zowel die van het publiek als van de vakjury. In Fenix II, nu FENIX geheten, blijft de begane grond in gebruik voor culturele en culinaire activiteiten. Voor het museum op de eerste verdieping, straks 6.000 vierkante meter groot, is conservator Rutger Doop al twee jaar bezig een collectie aan te leggen. Het wordt een particulier museum van stichting De Fenix, een initiatief van Droom en Daad.

Zijn architectuurstudie in Beijing vond Ma verstikkend. „We leerde alleen technische feiten over gebouwen en steden, maar niets over de traditionele Chinese cultuur van de hutongs, de oude dichtbebouwde buurten, of hoe te bouwen in harmonie met de natuur. Waarom lijkt de Chinese stad Tianjin precies op New York, vol met rechthoekige dozen? Omdat die do-

zen makkelijk en goedkoop zijn om te maken. Onze generatie is opgegroeid in het moderne China van de snelle verstedelijking, dat door de Culturele Revolutie zijn verleden is kwijtgeraakt. We raakten in de war: hoe moesten we ons eigen bouwkundige en spirituele traditie gebruiken als inspiratie voor de toekomst?”

Golvende gebouwen

Die toekomst zit voor Ma in zowel de organische vormen als in de vernieuwende technologie die nodig is om die te realiseren. „Sinds de Industriële Revolutie hebben we technologie gebruikt om steeds dezelfde dingen te maken, en dan steeds goedkoper, waardoor alles op elkaar lijkt. Ik wil technologie gebruiken om juist op betaalbare wijze unieke dingen te maken.”

Na zijn studie in Beijing ging hij naar Yale voor zijn master's. Aan zijn golvende gebouwen is te zien dat hij naar de vormen van de natuur kijkt, maar ook dat hij een aantal jaar heeft

gewerkt bij het bureau van Zaha Hadid. Het eerste project waarmee hij in 2012 internationaal de aandacht trok, waren de Absolute Towers in Canada, vanwege hun vormen bijgenaamd de ‘Marilyn Monroe-torens’. „We hadden een prijsvraag in China gewonnen, maar het werd niet gebouwd. Ik was boos en heb in een opwelling meegedaan aan de prijsvraag in Canada. En we wonnen.”

Dat werd het begin van een stroom prestigieuze opdrachten, waaronder een Museum for Narrative Art in Los Angeles voor Star Wars-schepper George Lucas, die er zelf 1 miljard dollar in investeert. Het ontwerp noemt Ma ‘een wolk’ waar de straat en het groen onderdoor loopt. Een ander bekend ontwerp van hem, een operahuis voor Harbin in het noorden van China, vergelijkt hij met een berg: als de vlakke eromheen besneeuwd is gaat het gebouw er helemaal in op. „We proberen onze gebouwen tot onderdeel van het landschap te maken. De grenzen tussen architectuur en natuur vervagen.”